

Mecburi Operasyon: Zeytin Dalı Harekâtı ve Kürtler

Türk Silahlı Kuvvetleri'nin 20 Ocak 2018'de Afrin'e başlattığı Zeytin Dalı Operasyonu, yedi yıldır Suriye'de devam eden bölgesel krizin bir sonucu olarak ortaya çıkan güvenlik kriziyle ilgili Türkiye'nin sınır ötesine mecburi olarak başlattığı bir askerî harekâtıdır.

Suriye krizinde, savaş taktiği ve metodu açısından daha önce benzeri görülmemiş çeşitli yollar ve yöntemler uygulanmıştır. Sokak çatışmaları, vekâlet savaşları ve bizzat devletler arasında cereyan eden gerilimler, bölgeyi ciddi anlamda istikrarsızlaştırıp büyük krizlere yol açmıştır. Söz konusu istikrarsızlığı en fazla hisseden ülkelerden biri de şüphesiz Türkiye'dir. Bu süreçte İstanbul başta olmak üzere Ankara ve çeşitli doğu illerinde terör örgütleri silahlı eylemlerde bulunmuş, bu durum ülkede güvenlikten ekonomiye kadar çeşitli alanlarda toplumsal huzuru derinden etkilemiştir.

Arap Baharı sürecinde Türkiye'nin yaklaşımı her zaman çok net biçimde hürriyet, adalet ve çoğulcu katılım isteyen halkların yanında durmak olmuştur. Jeopolitik ve ekonomik çıkarlar bir yana, Türkiye bu dönemde istisnasız olarak sokaklardaki insanların taleplerinin dikkate alınmasından yana bir tutum benimsemiştir. Bu süreçte Suriye'de de halkın bu yöndeki taleplerini destekleyen Ankara, statükocu ve bölgesel karmaşayı hedefleyen yerel ve uluslararası güçlerin çeşitli manevralarıyla karşı karşıya kalmıştır. Ancak Suriye'de başlayan iç savaşla birlikte Türkiye'nin güney sınırlarında, başta DAES olmak üzere PKK/PYD gibi çeşitli terör örgütleri hâkim olmaya başlamıştır. Bu gelişmeler üzerine Ankara, gerek uluslararası güçleri gerekse söz konusu örgütleri sınırlarından uzak durmaları konusunda birçok defa çeşitli yollarla ikaz etmiştir.

Bu doğrultuda Ankara, sınırlarını temizlemek için 2016 yılında fiilî olarak DAES'e karşı Fırat Kalkanı Operasyonu'nu başlatmıştır. Kısa sürede tamamlanan operasyon sayesinde Suriye içinde güvenli bir bölge oluşturularak başta mülteciler olmak üzere bölge halkı için eğitimden sağlığa kadar nispeten güvenli ve yaşanabilir bir alan oluşturulmuştur. Hem Esed zulmünden hem PKK ve DAES teröründen arındırılan bölge, Suriye'deki geçiş süreci açısından önemli bir örneklik teşkil etmektedir.

Zeytin Dalı Operasyonu ve Suriye Kürtleri

Zeytin Dalı Operasyonu'nun askerî, jeostratejik ve güvenlik boyutu yanında orta ve uzun vadede Türkiye'nin bölgesel vizyonu ile ilgili kültürel, tarihî ve toplumsal sonuçları bakımından da önemli etkileri olacaktır. Zira özellikle uluslararası alanda bazı sosyal medya hesapları üzerinden maksatlı olarak operasyonun Kürtlere yönelik bir hamle olduğu lanse edilmeye çalışılmaktadır. Nitekim bu durumu kanıtlar nitelikte, operasyonun ilan edildiği ilk dakikalardan itibaren bu algı çalışmasının bir parçası olarak HDP'nin sosyal medya hesapları üzerinden "Kürtlere Karşı Savaş" söylemi kullanılmaya başlanmıştır.

Bu noktada Türkiye'nin Suriye Kürtlerine yaklaşımı konusuna bazı tarihsel gerçekler üzerinden bakmak daha doğru olacaktır. Arap Baharı'ndan hemen önceki süreçte, Türkiye-Suriye ilişkilerinde altın çağın yaşandığı bir dönemde, Ankara'nın Suriye'ye en önemli telkin ve tavsiyesi, Kürtlere yönelik vatandaşlık vb. yasal haklarının verilmesi konularıyla ilgiliydi. Daha önce rejim tarafından hiçbir hukuki, kültürel ve politik hakları tanınmayan Kürtlere karşı Türkiye'nin sadece bu tutumu bile, Türk-Kürt tarihsel kardeşliğinin bir kanıtı niteliğindedir.

Ayrıca Ankara, Arap Baharı süreci ile birlikte Suriye'nin kuzeyinde hâkim olmaya başlayan PYD'ye karşı, DAES'ten farklı, kademeli bir siyaset izlemiştir. Kürtlerin meşru haklarını tanıma ve terör örgütleri ile ilişkilerini koparmaları adına bölgede bazı girişimlerde bulunulmuştur. Ankara başlangıçta PYD'den PKK ile olan bağlarını kesmesi, diğer Kürt siyasi oluşumlara izin vermesi, etnik temizlik yapmaması ve Suriye muhalefeti ile birlikte hareket etmesi çağrısında bulunmuş; hatta bunun için siyasi olarak ciddi bazı riskleri de göze almıştır. Bu dönemde PYD'nin siyasi yöneticilerinden olan Salih Müslim Ankara'da ağırlandı. Ne var ki bu görüşmeler esnasında açık ve kesin olarak belirtilen bütün tavsiyeleri göz ardı eden PYD, küresel güçlerin bölgeyi istikrarsızlaşma ve Türkiye'yi çevreleme projelerinin sahadaki önemli uygulayıcılarından biri olmaya talip olmuştur.

PYD önce bölgede bulunan bütün muhalif Kürt grupları tasfiye etmeye başlamış, ardından Suriye krizinin

ilk günlerinde Geleceğin Hareketi Partisi lideri Meşal Temo'yu düzenlediği bir suikastla öldürmüştür. Bu süreçten sonra PYD, ele geçirdiği topraklardaki tüm muhalifleri ya suikastla ortadan kaldırmış ya da başka yollarla bölgeden çıkarmış ve başta Kürtler olmak üzere İslami tandanslı oluşumlara Suriye'nin kuzeyinde hayat hakkı tanımamıştır. Hatta bizzat Salih Müslim'in tefsir profesörü olan ağabeyi Mustafa Müslim dahi sürgün edilmiş ve PYD'nin kontrolünde olan evine gitmesine izin verilmemiştir. PYD sadece Kürt bölgelerinde değil, başta Tel Abyad olmak üzere bölgedeki Arapların çoğunlukta yaşadığı topraklarda da işgal ve etnik temizlik başlatmış; Membic, Rakka ve en son Deyri Zor civarındaki Arapları yurtlarından ederek bölgede otonom bir yapılanmaya gitmiştir.

Söz konusu bu gelişmelerin etkileri buralarda yaşayan halkın gündelik hayatına da yansımaya başlamıştır. PYD/PKK bu süreçte Afrin halkına uyguladığı ağır vergilerle toprak ve mülk gaspı, çocukların zorla cepheye gönderilmesi, halkı zorla çalıştırma (özellikle tünel kazmak için), etnik olarak %40 civarında Arap olan halka karşı etnik temizlik gibi fiillerde bulunmuştur. PYD/YPG'nin tüm bu adımları başta ABD olmak üzere çeşitli Avrupa ülkelerinin de desteğini almıştır. Dolayısıyla bütün bu veriler ışığında, PYD'nin Afrin'e hâkim olduğu 2012 yılından itibaren burada terör gruplarıyla arasına mesafe koymasını bekleyen ve bu yönde girişimlerde bulunan Ankara'nın altı yıl sonra Afrin'e başlattığı harekâtın Kürtlere yönelik düşmanca bir tutumdan ziyade burada oynanan küresel oyuna bir cevap niteliği taşıdığı ortadadır. Kaldı ki Ankara, Kürt kazanımlarına karşı olsaydı bölgeye 2012 yılında müdahale eder, örgütün burada yapılanmasına hiç izin vermezdi veya Arap Baharı'ndan önce Esed rejimine Kürtlerin statüsünü legalleştirmesi konusunda herhangi bir talepte bulunmazdı.

PYD'nin PKK ile organik bağına inatla sürdürmesi ve bölgenin demografisini değiştirmeye başlaması, elbette Türkiye açısından da kırmızı çizgisinin aşılması anlamına gelmektedir. PYD'nin ABD ile kurduğu ilişkiler ve bölgeyle ilgili yapılan hesapların bir sonucu olarak mecbur kalınan bu operasyonun en önemli hedefi, aslında Suriye'nin toprak bütünlüğünü korumaktır. Zira Suriye'nin üniter yapısı Ankara için hayati önemdedir. Güvenlik ve toprak bütünlüğü açısından bakıldığında beka sorunu haline gelen bu mesele, Türkiye açısından ayrıca ontolojik (varoluşsal) bir soruna da dönüşmüştür. Dolayısıyla Ankara'nın bu adımı, ABD'nin bölgesel dizaynı gibi "lüks" bir proje değil, korunma amaçlı sınır ötesi bir harekâttir.

Ankara bütün bu süreçte uluslararası güçlerin ve terör örgütlerinin Suriye'deki faaliyetleriyle birlikte Irak'taki gelişmeleri de dikkatle takip etmiştir. Kürtlerin Suriye topraklarındaki söz konusu çabaları, bölgesel düzeyde de devam etmiştir. Türkiye'nin Kürtlere olan yaklaşımın en iyi örneğini, Barzani yönetimindeki Irak'taki Kürtler oluşturmaktadır. Türkiye gerek DAES'le mücadelede gerekse ekonomik ve siyasi sorunların aşılması konusunda Kuzey Irak Kürtlerine yardımcı olmayı sürdürmüştür. Türkiye'nin bu yaklaşımı, aslında terörle barışçıl hareketler arasındaki çizgiyi en ince şekilde ayırdığının da kanıtıdır.

Zeytin Dalı Operasyonu'nu sadece Türkiye'nin maslahatını gözeten bir savunma operasyonu olarak görmek eksik olur, çünkü harekât aynı zamanda Kürtleri de korumayı amaçlamaktadır. Zira küresel güçlerin daha önce DAES'e karşı, şimdi ise İran'a karşı kullanmayı planladıkları Kürtleri bu girdaptan çıkarmak, bölge barışı ve istikrarı için önemli bir hamle olacaktır. Diğer yandan bizzat bölgede yaşayan insanların ve hatta çocukların zorla alınıp cepheye ön saflara sürülmekten kurtarılması da bölge halkı için ayrıca önemlidir. Zeytin Dalı Operasyonu'nun yerli halkı koruma amacı yanında, Arap-Kürt çatışmasını da önlemeye yönelik olduğunu belirtmek gerekir. Zira Batı'nın desteğini alan PYD/PKK, sadece bu topraklarla yetinmeyip Arapların yaşadığı diğer toprakları da işgal etmeye çalışacaktır.

Sonuç olarak Türkiye'nin Zeytin Dalı Operasyonu bölge için zorunlu olup toprak bütünlüğünü ve bölgedeki halkların çıkarını önceleyen; bizzat Kürtleri koruma amacı yanında bölgedeki çatışmaların da önlenmesini hedefleyen bir operasyondur. Diğer yandan bu operasyonla Suriye'nin geleceğinin şekillenmesinde, kurulacak yeni sistemde ve ülkedeki bütün halkların hakkının savunulmasında, Türkiye'nin rolü ve garantörlüğü de tescillenmiş olmaktadır.